

המוקד להגנת הפרט
CENTER FOR
THE DEFENCE OF
THE INDIVIDUAL
مركز الدفاع عن الفرد

המוקד להגנת הפרט דו"ח פעילות לשנת 2020

דבר המנכ"לית

אני לא צריכה לספר לכם כמה שנת 2020 הייתה מאתגרת: כולנו חוונו את השפעותיה של מגיפת הקורונה ואת ההגבלות שהוטלו במסגרתה. עבור פלסטינים תושבי השטחים הכבושים העצימה המגיפה את עוולות הכיבוש, ומי שפועל לקידום זכויותיהם התמודד עם אתגרים רבים מתמיד. לכך נוסף איום הסיפוח הרשמי של חלקים מהגדה המערבית. במאי, איום זה הוביל להקפאת התיאום בין הרשות הפלסטינית לישראל, דבר שיצר בעיות נוספות בחיי היום יום של פלסטינים. וכאילו שכל זה לא מספיק, העוינות הציבורית לעבודתנו המשיכה לגדול, והמוקד חווה במהלך השנה החולפת הטרדות רבות מצד פעילי הימין הקיצוני.

למרות כל האתגרים, בשנת 2020 סייע המוקד ל-4,051 אנשים ומשפחות, וניהל פעילות משפטית עקרונית להביא לשינוי מידינות שיגן על זכויות אדם. בין היתר, המשכנו להוביל את המאבק נגד מדיניות הריסות הבתים העונשיות, ועתירותינו הובילו [לביטולן של שתי הריסות מתוכננות](#). דרשנו כי זכויותיהם של קטינים פלסטינים במעצר ומאסר יכובדו, ועתרנו לבג"ץ בדרישה כי הצבא יחדול ממנהגו [לעצור נערים מבתיהם באמצע הלילה](#). תקפנו הגבלות שהוטלו על גישה אל הקרקעות שמאחורי גדר הפרדה, ועתרנו לבג"ץ בדרישה כי המדינה [תפרק מקטע של הגדר](#) שמונע משלוש קהילות לגשת אל אדמותיהן.

לצד פעילותנו השגרתית, המוקד אף הגיב לצרכים שנבעו ממשבר הקורונה, ותקף מדיניות שהפרה זכויות של פלסטינים באופן שרירותי. כמו כן, הפצנו מידע חיוני לציבור הפלסטיני אודות הווירוס וההגבלות שהוטלו למניעת התפשטותו.

אני רוצה להודות לכל מי שתמך בפעילותנו במהלך השנה החולפת: לא היינו יכולים לעשות כל-כך הרבה בלעדיכם. במבט לאחור על 2020, אני כל-כך גאה בצוות המסור של המוקד, שהתמודד בגבורה עם האתגרים הרבים שניצבו בפנינו, ואיפשר לאלפי פלסטינים לממש את זכויותיהם הבסיסיות.

ג'סיקה מונטל

מנכ"לית המוקד להגנת הפרט

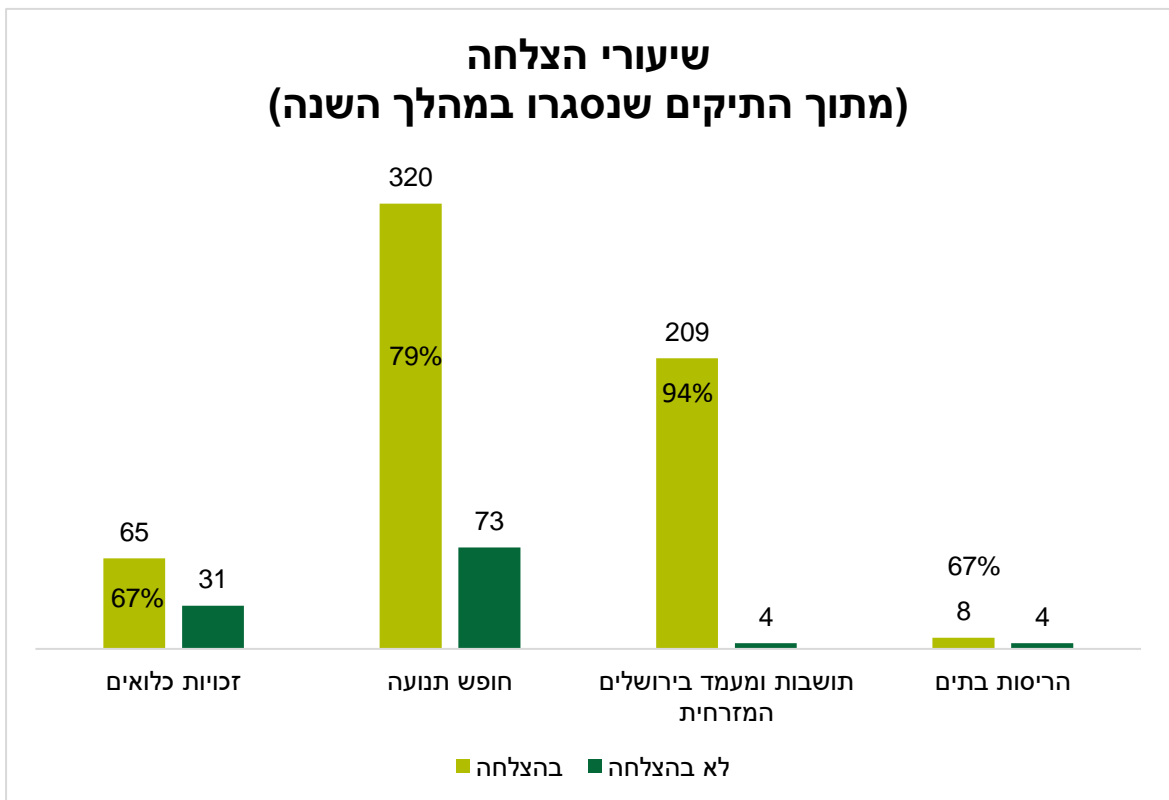
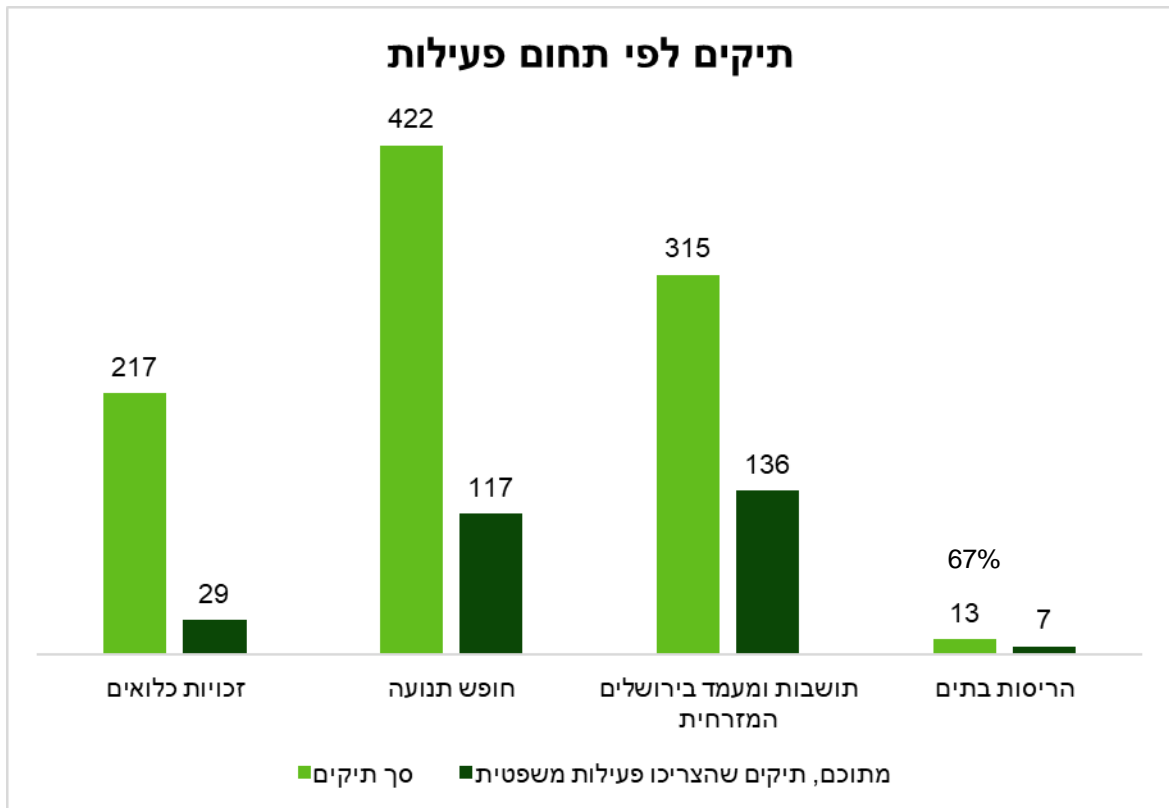
2020 במספרים

תיקי המוקד בשנת 2020

סך הכל	זכר	נקבה	תחום טיפול משני	תחום טיפול ראשי
3,079	3,044	35	איתורים	איתור כלואים
217	81	78	ביקורים בכלא	זכויות כלואים
	30	1	אלימות/עינויים	
	17	10	תנאי כליאה	
422	32	142	כניסה ויציאה מעזה	חופש תנועה
	168	13	גישה למרחב התפר	
	2	0	גירוש לעזה	
	15	22	אחר	
	24	4	יציאה לחו"ל מהגדה המערבית	
315	18	51	רישום ילדים	תושבות ומעמד בירושלים המזרחית
	77	133	איחוד משפחות	
	10	9	שלילת תושבות	
	5	7	אחר	
	3	2	מחוסרי מעמד	
5	5	0		כבוד המת
13	8		צווי הריסה	הריסות בתים עונשיות
	5		פיצויים	
4,051				סך הכל

לצד הסיוע הפרטני שהענקנו בשנת 2020

- הגשנו **20 בקשות חופש מידע** במטרה לחשוף מדיניות ישראלית שפוגעת בזכויות אדם
- עבדנו על **33 תיקים עקרוניים** שקידמו שינויי מדיניות פוגענית ודרשו הגנה נרחבת על זכויות אדם

סיפורי הצלחה

❖ הצבא ביטל את המכסה השנתית על כניסתם של חקלאים אל אדמותיהם שמעבר לגדר ההפרדה: מאז שבנתה את גדר ההפרדה עמוק בתוך הגדה המערבית בראשית שנות ה-2000, מנהיגה ישראל משטר היתרים דרקוני בשטחים שכלואים בין הגדר לקו הירוק. כל פלסטיני המבקש לגשת אל איזורים אלה מכל סיבה שהיא, אף אם הוא רוצה לגשת אל אדמותיו שלו, חייב להשיג לשם כך היתר מהצבא. בספטמבר 2019, הנהיג הצבא מדיניות חדשה לפיה אפילו החקלאים המעטים שמצליחים להשיג היתרי כניסה אל אדמותיהם, יוכלו לגשת אליהן רק מספר מוגבל של ימים בשנה (במרבית המקרים עד 40 ימים). המוקד תקף את ההגבלה השרירותית הזו בבג"ץ, ובאוקטובר 2020 הודיע הצבא כי בעקבות עתירתנו, החליט לבטל את מדיניות המכסות.

❖ בית המשפט המחוזי בירושלים קבע כי לא ניתן למנוע מאישה תושבות כעונש על מעשים שהיא לא ביצעה: ביולי 2020, קיבל בית המשפט המחוזי בירושלים את עתירת המוקד לתת תושבות לאישה פלסטינית המתגוררת מזה כ-20 שנה עם בן זוגה בירושלים. על אף שגברת ח'טיב עמדה בכל הקריטריונים לקבלת תושבות ארעית, סירב שר הפנים לשדרג את מעמדה בעקבות טענות לפיהן בנם הבכור של הזוג ניסה לדקור שוטר מג"ב. השוטר נפצע קל והבן נהרג במהלך האירוע. השר סירב להעניק לגברת ח'טיב תושבות בעילה שלא ניתן להפריד בין בקשתה לבין המעשה המיוחס לבנה. המוקד עתר בשמה לבית המשפט המחוזי, אשר קיבל את עמדתנו לפיה יש להעניק לאישה תושבות, וציין כי החלטתו של השר סותרת את העקרון המשפטי הבסיסי לפיו לא ניתן להעניש אדם על מעשיו של אחר. פסק דין זה קבע תקדים משפטי חשוב, עליו כבר נשען המוקד בתיקים נוספים בהם ניסו הרשויות למנוע מתן תושבות כאמצעי לענישה קולקטיבית.

❖ ילדים פלסטינים בכלא ישראלי יכולים לקיים קשר טלפוני עם ההורים שלהם במהלך משבר הקורונה: אחת ההגבלות הראשונות שהונהגו בישראל במסגרת מגיפת הקורונה, הייתה הקפאה שהוטלה בשלהי חודש פברואר על ביקורים של קרובים ועורכי דין של כלואים במתקני הכליאה של שירות בתי הסוהר (שב"ס). עבור 4,000 הכלואים הפלסטינים המסווגים כ"אסירים ביטחוניים", המשמעות הייתה ניתוק מוחלט מהעולם החיצון, שכן ככלל נמנע מהם לקיים שיחות טלפון משך כל תקופת מאסרם. קטינים, שגילם יכול לנוע בין 12-18, אינם מוחרגים מכלל זה. באפריל עתר המוקד לבג"ץ בדרישה להעניק לכלואים פלסטינים, ובייחוד לקטינים, גישה קבועה לטלפונים עד שהביקורים בבתי הכלא יחזרו לסדרם. בעקבות העתירה, הודיע שב"ס כי יאפשר לקטינים במתקניו לקיים שיחת טלפון אחת לשבועיים עד להחזרת הביקורים; וכי כלואים בגירים יוכלו להתקשר אל משפחותיהם פעם אחת לרגל חודש הרמדאן. אנחנו ממשיכים לעקוב אחר היישום של התחייבות זו בפועל, וכן ממשיכים את פעילותנו המשפטית כדי לוודא שכל הכלואים, ילדים ובגירים כאחד, יוכלו לשמור על קשר עם בני משפחתם.

אתגרים

❖ המוקד עקב מקרוב אחר השפעתן של הגבלות הקורונה שהטילה ישראל על האוכלוסיה הפלסטינית, ומצא כי רבות מההגבלות לא לקחו בחשבון את צרכיהם של הפלסטינים, וכי בחלק מהמקרים נראה היה שהרשויות מנצלות באופן מכוון את המשבר כדי להעמיק את הפגיעה בזכויותיהם של פלסטינים. תקפנו רבות מהמדיניות הפוגעניות ביותר; לדוגמא, כאשר [דרשנו כי הצבא יפתח מחדש שני מחסומים](#) שסגר ללא התראה מוקדמת, תוך ניתוק של שתי קהילות מהעולם החיצון.

❖ **איום הסיפוח של חלקים מהגדה המערבית ערער עוד יותר את המצב בשטחים הכבושים.** במאי הודיעה הרשות הפלסטינית על הקפאת התיאום שלה עם ישראל, וזמן קצר לאחר מכן החל המוקד לקבל פניות מפלסטינים שניסו לעזוב את הגדה המערבית עם תינוקות שזה עתה נולדו להם, ונמסר להם כי לא יוכלו לעזוב משום שתינוקותיהם לא רשומים במרשם האוכלוסין. בזמנים כתיקונם, מבצעת הרשות הפלסטינית שינויים שגרתיים במרשם האוכלוסין הפלסטיני, ומעדכנת את ישראל בשינויים שביצעה. ישראל מכירה רק בהעתק המרשם שבידיה, ולכן התייחסה אל תינוקות שנולדו לאחר הקפאת התיאום כאל לא-רשומים. [המוקד פנה לרשויות הישראליות](#) בלמעלה מ-20 מקרים מסוג זה, בדרישה כי יאפשרו למשפחות אלה לעזוב את הגדה. כל התיקים שלנו נסגרו בהצלחה. הקפאת התיאום יצרה בעיות גם עבור פלסטינים שהיו זקוקים להיתרים מכל סיבה שהיא, למשל על מנת לנוע בתוך הגדה המערבית או בין הגדה לרצועת עזה. המוקד הפעיל קו חירום במהלך מסיק הזיתים במטרה להבטיח כי פלסטינים שאדמותיהם כלואות מאחורי גדר ההפרדה יוכלו למסוק את כרמיהם למרות הקפאת התיאום. בנובמבר הודיעה הרשות הפלסטינית על חידוש התיאום שלה עם ישראל.

❖ **הסביבה בה פעל המוקד המשיכה להיות עוינת.** פעמים רבות במהלך השנה נתקלנו בהפגנות של ארגוני ימין קיצוני ופעיליהם מחוץ לדיונים שלנו בבתי המשפט, ובאחד המקרים [נאלצו מאבטחי בית המשפט העליון לפנות שלושה מעורכי הדין של המוקד](#) למרתף הבניין כדי להגן עליהם מפני הטרדה. תקיפות הימין כנגד המוקד ומערכת המשפט היו קיצוניות במיוחד בעקבות החלטה של בג"ץ לקבל את עתירתנו לביטול צו להריסת בית מגוריהם של אישה ושמונת ילדיה (אבי המשפחה מואשם בהריגת חייל). פסק הדין נתקל בגל של רטוריקה פופוליסטית מצד הדמויות הבכירות ביותר בפוליטיקה הישראלית, לרבות ראש הממשלה בנימין נתניהו, שטען כי אין לבית המשפט סמכות לבטל החלטות ממשלתיות מסוג זה. בעקבות כך, הגישה המדינה בקשה לדין נוסף בעתירה בפני הרכב מורחב של שופטים. נשיאת בית המשפט העליון, השופטת אסתר חיות, קבעה כי אין עילה לדין נוסף בתיק, אולם מקרה זה מעיד על האקלים העוין שקיים כרגע בישראל.

שינויים:

- ❖ בעת ההתפרצות הראשונית של מגיפת הקורונה לא היה המוקד ערוך **למעבר של מרבית אנשי הצוות לעבודה מרחוק**. במהלך השבועות הראשונים של המשבר, הקמנו מערך טלפונים מרוחק עבור צוות קבלת הקהל שלנו, רכשנו מחשבים ניידים וטלפונים סלולריים עבור אנשי צוות, והקמנו חיבורים מרחוק למחשבי המוקד ולמערכת ניהול התיקים שלנו. כעת אנו ערוכים לנהל את העבודה שלנו מרחוק באופן מלא או חלקי, בהתאם להנחיות המשתנות של משרד הבריאות.

- ❖ המגיפה אף המחישה את הצורך **להרחיב את התקשורת הדיגיטלית שלנו עם הציבור הפלסטיני**, תוך הנגשת השירותים שלנו באמצעות ערוצי תקשורת דיגיטליים. החל מחודש מרץ, הגברנו באופן ניכר את מאמצינו להפיץ מידע באמצעות [דף הפייסבוק שלנו בערבית](#), תוך פירסום תכופ של עדכונים על המגיפה והמדיניות שנועדו למנוע את התפשטותה; ותוך מענה לשאלות ובקשות לסיוע שהתקבלו מפונים באמצעות הדף. לראשונה אף יזם המוקד פעילות משפטית בתיקים פרטניים ועקרוניים בהמשך לפניית שהתקבלו דרך הדף. לאחרונה השקנו גם ערוץ וואטסאפ, במטרה להרחיב את נגישותנו לציבור הפונים שלנו.

- ❖ בנוסף, בשלוש השנים האחרונות עושה המוקד מאמצים **להגביר את הפרופיל הציבורי של הארגון**, במטרה להרחיב את גיוס הכספים שלנו מתורמים פרטיים ולפתח כלים חדשים לעבודתנו על תיקים פרטניים ועקרוניים. כחלק מאסטרטגיה זו, בחודש יוני העסיק המוקד דובר, ומאז נסקרה עבודתנו בלמעלה מ-150 אייטמים חדשתיים בעיתונות המקומית והבינלאומית. בכמה מקרים, התערבות של עיתונאים אף סייעה לנו בפתרון מהיר של בעיותיהם של פונים פרטניים, וכעת אנו מקיימים הערכה בתוך הארגון באשר לאופן השימוש הנכון ביותר בכלי חדש זה. לבסוף, במהלך השנה אף החליט המוקד להרחיב את נוכחותו במדיה החברתית, ולאחרונה השקנו [דף פייסבוק באנגלית](#) ואף [חשבון טוויטר](#), במטרה להגיע לקהלים חדשים.